

Пчілка безперечно була, вшанувати її, нівроку, таки є за що (а сучасники її буквально божествили!), – але от назвати її «великою Матір'ю» можна хіба з позиції тих, не конче гідних наслідування, соціумів, де «велич» будь-якої жінки автоматично вимірюється кількістю народжених нею дітей... Якраз «гожого наставництва» в ній, як і в її братові, не було й близько..., – не було, за справді-таки «виболимим і мудрим» присудом її славетної дочки...» [6, 427–428].

Таким чином, дослідження жіночого лицарства потребує пильної уваги не лише до героїчного вчинку в житті жінки, а і до вивчення її біографії в цілості. Лише тоді ми матимемо дійсну історію і культурного героя з «людським

обличчям». Постає на постаменті ніколи не зможе викликати такої зацікавленості, як жива особистість в цілості її проявів, проблем, жадань, надій та суспільному значенні.

1. Агеева В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. – К., 2008. – 360 с. 2. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України, 1884–1939. – К., 1995. – 424 с. 3. Богачевська-Хомяк М. Мілена Рудницька // Українки в історії. – К., 2004. – С. 124–129. 4. Донцов Д. Незримі скрижалі кобзаря. Містика лицарства запорозького. – Торонто, Онтаріо, Канада, 1961. – 231 с. 5. Журба Т. Далекий світ. Розповідь автобіографічна. – Аргентина, Буенос-Айрес, 1955. – 372 с. 6. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: українка в конфлікті міфологій. – К., 2006. – 640 с. 7. Кравців М. Дорога. – Торонто, Канада, 1955. 8. Червак Б. Олена Теліга. Життя і творчість. – К., 1997. – 64 с.

Катерина Жадько

Про поєднання національних і загальнолюдських споконвічних цінностей у філософії українського буття

Розглядаючи духовно-практичні форми людського буття, автор статті аналізує роль загальнолюдських і національних цінностей в контексті українського буття.

Examining the spiritual-practical forms of mankind's existence, the author of the article analyzes the role of common to all mankind and national values in the context of Ukrainian being.

Розмаїття форм українського буття все в більшій мірі привертає увагу науково-дослідницького представництва. До найважливіших складових цього процесу належить палітра духовності. Поняття «людська духовність» надзвичайно поліфонічне. Через духовність людина співвідносить себе з оточуючим її світом – світом природи, світом людей, світом суспільств. Це породжує такі духовно-практичні форми буття як світогляд, переконання, вірування, сподівання. Людство в цілому стає і об'єктом у суб'єктом духовного виробництва: мистецтва і моралі, науки і віри, цінностей і норм.

У цьому контексті визначення духовності як провідної характеристики людини обґрунтовується системою цінностей. Цінності належать до найважливіших складових свідомості як її формоутворення. Вони виступають в різних проявах: теоретичної ідеї або соціального обов'язку, моральних регулятивів або естетичних смаків. Цінності відрізняються від інших елементів культури своїм значенням у життєдіяльності людини. Цінності відображають об'єкти як рівно значущі для суб'єкта, а у сфері свідомості виступають як критерій оцінювання дійсності та власного буття. Розуміння змісту людського буття, його специфіки неможливе без урахування ціннісних пріоритетів людини, системи її ціннісних орієнтацій.

Коли людина ціннісно ставиться до оточуючих людей, предметного світу, природи, власного «Я», вона надає їм значення, які набувають для неї особистісного смислу. Ціннісне ставлення виявляється у прагненні вплинути на зовнішній і внутрішній світи за допомогою власної активності, певним чином самовиявитися, самоствердитися [1]. Морально-ціннісна площина розвитку особистості – одна з провідних, оскільки відображає її позиції. Формування системи цінностей особистості – це велике і складне питання, що потребує детального і багаторівневого розв'язання.

Сьогодні в Україні спостерігаємо різні підходи щодо тлумачення ціннісних орієнтирів як суспільного так і особистісного буття. Часто зустрічаємо суттєво-протилежні бачення місця національних цінностей в світовій духовній спадщині, морально-етичних пріоритетів в різних сферах нашого буття. Спробуємо розглянути це питання в площині ціннісних комунікацій, тобто поєднання національ-

них і загальнолюдських споконвічних цінностей у філософії українського буття.

Цінності виступають фактором, який відіграє вагому роль у регуляції соціальних взаємозв'язків. Цінності – це загальноприйняті переконання відносно цілей, до яких людина повинна прагнути, якими вона керується свідомо чи підсвідомо. На думку світових і вітчизняних вчених, саме цінності є ядром культури, її визначальним елементом [4]. Цінності – своєрідний соціальний механізм, який виявляє, систематизує, впорядковує, відтворює, зберігає, захищає, розвиває та передає все корисне в суспільстві. Все перераховане можемо визначити ціннісними функціями як загальнолюдського надбання у цілому, так і національного, зокрема. Це своєрідні стандарти, зразки, еталони нашого буття.

Для того, щоб те чи інше явище стало цінністю, воно повинно мати певні якості, які були б корисні для людини, оскільки поза людиною категорія цінності не має змісту. Визначимо центри переплетіння корисних надбань людства загалом та національних, зокрема. Такими спільними ціннісними прерогативами, безперечно, є: історія, державність, мова, культура, мораль, релігія, наука, право.

Національне відродження, яке зараз переживає Україна, не зводиться до простої реставрації культурних надбань попередніх епох. Воно потребує особливого бачення історії не як згадки про минуле, а як національне надбання, універсальне буття для нації, а тому і для всього людства. Нація, на відміну від етносу, який може вести ізольоване існування, характеризується саме виходом народу на арену світової історії, інтеграції свого досвіду творення загальнолюдського з світовим універсумом. Засвоєння загальнолюдських цінностей характеризує магістраль національного розвитку. Мається на увазі не зведення національного до універсального, а набуття етносом значення національної іпостасі людства, розкриття національних архетипів в контексті їх універсальних компонентів.

Володіння певним набором ідей, цінностей визначає суб'єктивне ставлення до об'єктивної реальності та продукує ціннісний простір (політику, культуру, економіку) існування людини. Тому людина постає як єдино можлива форма культурно-історичного буття (наявний дійсний світ). Це буття є спільним для світу, нації та людини, але

проявляється в них по-різному. Тому буття нації є проявом єдиного всезагального організму. Поняття «людство» взаємодіє з поняттями «світ», «всесвіт».

Конфлікт людство – нація (через протиставлення загальнолюдських і національних цінностей) в українському бутті відсутній. Людство та нація не перебувають в будь-якому, хоча б найменшому, протистоянні, зате повноцінний розвиток людства неможливий без розвитку націй. Своїми різними, часто протилежними, можливостями нації служать спільній справі цивілізації. Середовище, яке виводить націю на процес самовизначення та в якому вона здатна плідно розвиватись, – це національне життя. Лише із загальнонаціональним життям з'явилося людство як таке, а також все-світня історія як простір існування людства. Тому цінності будь-якої нації – це надання шансу кожному народові випробувати себе на терені всесвітньої історії, стати справжньою дійовою часткою людства. Нація в усіх вимірах свого буття прагне ствердитись серед інших націй, що вводить її до світового загалу. Філософія національного буття полягає не в тому, щоб ревно плекати свою культурно-етнічну особистість, а у прагненні до участі у житті людства.

В українському суспільстві формується ставлення до людини та її буття як до особливої цінності, домінують тенденції до зростання ролі особистісного начала в сучасному житті, поглиблення реальних можливостей для її всебічного розвитку. Тому так важливо нам пізнати зараз, хто ж ми є, і не лише запозичувати ззовні ті чи інші цінності, а, досягнувши глибини ціннісних надбань попередніх поколінь, відродити їх. Адже духовність, як відомо, характеризує націю в цілому і кожного індивіда, зокрема.

Чи може людина, спираючись на власний розум, гармонійно, досконало створити свою духовність, свою внутрішню ауру? Чи вона мусить визнати існування вищих від розуму цінностей, які потрібно сприйняти як закон?

Для теоретиків проблема цінностей вважалась специфічною галуззю дослідження, особливим способом бачення світу, а цінності – феноменами особливої природи. Фундаментальною для теорії цінностей є проблема природи, способу буття цінностей, їх способу функціонування у суспільстві. Ще І. Кант вважав, що цінності самі по собі не мають буття, їм притаманна лише значущість, вони суть вимоги, звернені до волі, поставлені перед нею. Але тоді проблематичним видалося саме існування цінностей, їх імперативний характер щодо поведінки суб'єкта. Пізніше виникла теорія, яка протиставляла світ культури як сферу панування цінностей, світові природи, де панують закони. Закони свідчать про те, що є і мусить неминуче бути, цінності – про те, що повинно бути.

Цінності становлять інший аспект буття, вони ухвалюють щось, показують, вимагають, закликають. Усе це підштовхувало до думки про відносність, ілюзорність цінностей. Тому, прагнучи уникнути ціннісного релятивізму, наука пропонувала розглядати цінності як норми, що утворюють загальний план і основу діяльності людського духу. У XX ст. розвиток теорії цінностей пішов шляхом суб'єктивізації та трансцендентизації проблеми. Водночас, проблема цінностей активно розроблялась в філософії марксизму, діалектичного матеріалізму на засадах принципу діяльності, соціальної визначеності поведінки індивіда. Цей різнобічний досвід філософських пошуків і в західній, і у вітчизняній філософії дає змогу з нових, узагальнених позицій поглянути на означену проблему.

Важливе значення проблема формування цінностей має для розвитку України в умовах формування її державності, в

атмосфері руйнування колишніх пріоритетів у політиці, економіці, особливо у духовному житті нації, визначити чіткі методологічні підстави для формування нової духовності народу, гуманістичних засад образу України у XXI ст.

Цінності в житті суспільства виступають соціально-значимими орієнтирами діяльності суб'єктів, одним із факторів розгортання політичної історії. Вони є чимось більш високим, ніж звичайна зацікавленість людини. Саме через культурні цінності людина задовольняє свої потреби, і саме існування цінностей відрізняє людину від тварини. Цінності становлять фундамент культури, і предметним полем формування цінностей є культура. Ці категорії невіддільні одна від одної. Культура і визначається через систему цінностей та ідей, що слугують для регулювання поведінки членів даного соціуму.

Культура є цементом будівлі суспільного життя, а цінності – осередком духовного життя суспільства. Культура встановлює, що таке цінність, а що – антицінність. Люди, що поділяють однакові цінності, становлять соціальні групи, об'єднуючись у політичній, економічній боротьбі, спрямовуючи, таким чином, історію у певному напрямі. Цінності скріплюють національну єдність, цілісність соціуму, перешкоджаючи руйнівному впливу ззовні [2].

Суспільні цінності формуються поступово, через відбір певних видів поведінки і досвіду людей. Спочатку вони з'являються як сукупність звичок, прийомів людського побуту, специфічні форми поведінки, що передаються від покоління до покоління як ознаки власне людського способу життя, відмінні від тваринних. З часом ці прийоми побуту закріплюються, схематизуються в таких нормативних утвореннях, як традиції, обряди, звичаї.

Ціннісні виміри давали змогу усвідомити дві площини реальності – ідеальну і реальну, співвідносячи їх, розглядаючи ідеальний світ як взірцевий щодо реального. Отже, суспільні цінності, хоч і виростили з реальних соціальних потреб, поступово набували ідеалізованих рис. Цим і пояснюється їхня складна двоїста суб'єкт-об'єктна природа. Ціннісна свідомість творить власний світ, світ емоційних переживань, ціннісних образів. У ціннісній формі людина не об'єктивує, а суб'єктивує зовнішню дійсність, привласнюючи її, наділяючи людськими смислами, стверджуючи тотожність з собою. Тому цінністю є лише те, що усвідомлюється, переживається як цінність.

Поєднання національних і загальнолюдських споконвічних цінностей – це процес саме практичної діяльності. Наше емоційне ставлення до явищ зовнішнього буття, їх оцінка здійснюється в практичному бутті. Свою діяльність людина будує у відповідності з нормативами і цінностями. Без усвідомлення людиною змісту цінностей, якими вона керується, неможливо визначити цілі її діяльності. Саме цей суб'єктивний аспект вироблення цілей суспільної діяльності людей і відображається категорією «ціннісної орієнтації». Ціннісні орієнтації утворюються на основі системи цінностей, які в межах одного суспільства виконують близькі функції, мають єдину систему значень і є найважливішим елементом у структурі особистості.

В розмаїтті системи ціннісних орієнтацій можна виділити такі: етико-релігійна (етизм), образно-естетична (естетизм), утилітарна, науково-теоретична, політична орієнтації. Домінування в кожному з типів певного виду цінностей модифікує сукупний зміст таких систем і робить їх системами, на які орієнтовані певні соціально-культурні групи з визначеними установками та способами життя. Етизм – це система, що найбільшою мірою виражає за-

гальнолюдський зміст. Цей тип орієнтації будується на ідеалах добра, гуманності, справедливості. Для нього характерний високий рівень суспільної активності, відповідальності за долю інших людей. Для естетизму найбільш важлива орієнтація на естетичні національні цінності в житті людини. Естетика житла, одягу, національної кухні тощо. Ціннісній орієнтації утилітаризму притаманне домінування господарського, прагматичного підходу до всіх цінностей. Ця орієнтація вимірює всі цінності користю, тобто знецінює їх, зводячи навіть людину до її вартості. Науково-теоретична орієнтація спрямована на пошук абстрактних сутностей в поясненні життя. В поясненні світу вона апелює до теоретичних доказів і претендує на універсальність свого світобачення. Політична орієнтація пов'язана з прагненням до влади, до кар'єри. Вона притаманна шанобливим людям, що задля досягнення своїх цілей уміють об'єднувати інших.

Ціннісні орієнтації можуть формуватися у будь-якій сфері життєдіяльності. Ми розглянемо лише ті орієнтації, що виражають сутність людини універсальним чином. Ці універсальні цінності є загальнолюдськими властивостями людини у її ставленні до світу. Найглибшою основою загальнолюдських цінностей є такі спільні для всього людського роду біологічні фактори, як наявність двох статей, потреба в їжі, теплі, сексі, вікові відмінності, потреба в тривалій соціалізації дітей. Культурні універсали зумовлені родовими ознаками людського побуту, є спільними для всіх людей і всіх етносів. Співвідношення елементів загальнолюдського і національного в кожному народі неповторне, що і зумовлює унікальність кожного суспільного утворення людей. До таких базових загальнолюдських цінностей належать цінності добра (блага), свободи, користі, істини, правди, творчості, краси, віри.

Підсумковою цінністю є благо як єдність істини, добра і міри. Благо виступало вищим життєвим орієнтиром людини, узагальнювало в собі і вищу мету її існування, і спосіб життя. Усвідомлення себе частиною універсуму, свого неповторного буття в ньому виражалось у цінностях сенсу і свободи. Пафос перетворення світу орієнтував людину на користь, а подолання перешкод – на цінність добра. Пізнання об'єктивного світу і суб'єктивного світу інших людей формували цінності істини і правди. Пізнання і перетворення світу обумовлювали становлення досвіду на основі творчості. Цілісний погляд на світ обумовлював, підніс людський дух до мудрості, а зв'язок з універсумом формував цінності краси і віри.

Вищі цінності відображають фундаментальні відношення та потреби людей, складають підґрунтя індивідуального світогляду. Які цінності можуть стати вищими для людини, залежить від багатьох обставин. Що для людини найважливіше, вона з'ясовує на рівні фундаментального вибору, коли визначає свою особистість. Вищими цінностями можуть бути здоров'я, сім'я, кохання, свобода, мир, війна, держава, праця, істина, честь, споглядання, творчість тощо. Отже, визначення цінностей як вищих здійснюється на рівні індивідуального вибору.

Порівняно із звичайними цінностями вищі цінності мають, скоріше, орієнтаційний, ніж регулятивний характер, в них більше споглядальності. Вищі цінності – це місткі, емоційно-образні узагальнення провідних соціокультурних орієнтацій, що визначають усі сфери життя людини. До них належать цінності суспільного устрою, спілкування, діяльності, самозбереження, цінності особистих якостей, а також загальнолюдські цінності. Причетність до ви-

щих цінностей, служіння їм дає змогу людині відчути цінність свого індивідуального буття.

Ще до Сократа філософи констатували кризу звичного світовідчуття людини, але причину її вбачали у відхиленні людини від своєї природи. У вчинках, що суперечать природі, полягає причина того, що люди страждають більше, ніж можна було б страждати, відчувають менше задоволення, ніж можна було б насолоджуватись, відчувають себе нещасними, ніж можна не бути такими, наголошували античні філософи. Сократ перший проголосив, що добродійність є знанням. Ця теза мала декілька наслідків: 1) відтепер розум, а не традиція чи авторитет, став суддею моральності людини; 2) спираючись на розум, людина мусила свідомо і відповідально ставитись до свого життя; 3) людина змушена була виробити, сформувати свою систему цінностей, моральний кодекс, з точки зору якого оцінювати життя світу. У цьому й полягала та світоглядна революція, яку констатував Сократ: відтепер не світовий закон визначав спосіб життя індивіда, а особистість мусила виробляти і протиставляти природному хаосу свій моральний закон.

Таким чином, ми можемо усвідомлювати мораль як систему, що стоїть над особистістю, визначаючи сенс її діяльності. Для формування людської особистості важливо не тільки те, що дане природою (прагнення до задоволення, користі, щастя), але й те, що підноситься над людиною, визначаючи її моральну вищість над природою – моральний закон.

Нова система цінностей успадкувала набутки етичної думки античності для обґрунтування християнської системи цінностей. Людині потрібен був той всеблагий суддя, який краще за наших суддів зрозуміє її і справедливо розсудить. Такий ідеал запроваджувала християнська філософія. Перенісши моральний ідеал у трансцендентальну сферу, християнство примусило людину напружувати всі свої душевні сили в духовному єднанні з Богом.

Згодом, під впливом різноманітних чинників – і духовних, і політичних, і економічних упродовж багатьох століть формувалось нове світовідношення – раціоналістичне. Уже перші кроки нового світорозуміння виявили репресивну природу раціоналізму. Розумною доцільністю можна було обґрунтувати, при бажанні все. Раціоналізм від походження ніс в собі свою ж суперечність – питання критерію раціонального, норми, мірила розумної дії. Розум мусив сам санкціонувати свою діяльність, бути критерієм самого себе, критиком самого себе. Знову на порядку денному постала проблема ціннісних орієнтирів людства. Знову потрібно вводити безмежний оптимізм людської самовпевненості в рамки етичного закону.

Досвід міжособистісного спілкування, взаємин з природою, раціональних і почуттєвих способів освоєння світу концентрується, осідає у відповідних соціальних формах духовності і моралі, мистецтві, філософії тощо. Ці об'єктивовані форми, що є спресованим духовним досвідом багатьох поколінь людей, існують як цінності. Попри всю свою надіндивідну природу, цінності створюються людиною, хоча й існують поза нею в мистецтві, мові, філософії, науці, релігії, традиціях та звичаях народу.

Мова має особливе значення в системі цінностей, вона є першоосновою будь-якої культури, адже нею неможливо оволодіти поза соціальною структурою суспільства, тобто без спілкування з іншими людьми. І хоча процес соціалізації в значній мірі заснований на імітації жестів, мова є основним засобом передачі культури. Ще однією важливою рисою мови є те, що рідною мовою

практично неможливо розучитися говорити, якщо її основний словниковий запас, правила мови і структура за-своєні у 8–10 років, хоча багато аспектів життєвого досвіду людини можуть бути повністю забуті. Це свідчить про високий ступінь пристосованості мови до потреб людини, бо без неї спілкування людей здійснювалось би значно примітивніше.

Мова бере участь також у процесі набуття та організації досвіду людей. Багато понять здаються нам зрозумілишими лише тому, що вони вкорінилися в нашій мові. Дуже часто в одній мові є слова, які повністю відсутні в інших мовах, і для перекладу даних слів необхідно шукати чи певні синоніми іншої мови, чи знаходити зовсім інші слова для того, щоб пояснити це поняття. Все це має пряме відношення до культури, адже саме через поняття людина сприймає оточуючий світ, виробляє загальноприйнятні значення.

Спільна мова підтримує згуртованість суспільства, допомагає людям координувати свої дії, відображає знання людей про традиції, сучасні події тощо. Іншими словами, мова сприяє формуванню почуття групової єдності, групової ідентичності. Мова є хребтом національної культури, служить засобом людського спілкування, мислення і самовираження у різноманітних формах духовного виробництва і споживання. Крім того, мова – специфічний національний засіб збереження соціокультурної інформації, управління поведінкою людей. Чим ширша сфера застосування національної мови у всіх ділянках суспільного життя, тим сильніший культуротворчий потенціал народу, тим вищий його духовний розквіт. Тотальна русифікація в Україні в роки радянської влади витіснила національну мову на периферію суспільного життя, сприяла денацізації народу, руйнації цілісності культури, результатом чого на даному етапі ми маємо так званий «суржик» та вперте небажання ряду «українців» розмовляти або навчатися розмовляти рідною мовою. Мова, як вірно підкреслював Іван Огієнко, це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування. Мова – це не тільки простий символ розуміння, бо вона витворюється в певній культурі, в певній традиції [3].

В даному контексті варто зазначити і те, що є відповідні правила, які регулюють поведінку людей у відповідності з цінностями. Це – норми. Вони дають змогу здійснювати соціальний контроль і демонструють зразки поведінки. Дотримання моральних норм, які дуже часто мають рекомендаційний характер, забезпечується впливом громадської думки, колективним тиском, усвідомлюванням людиною своїх моральних обов'язків. Оптимальним варіан-

том забезпечення дієвості моральних та правових норм є взаємна відповідальність, закріплення їх у свідомості людей, а також перетворення їх на звичаї, традиції та обряди, які розглядаються як окремі елементи культури.

Вище згадувались з-поміж елементів культури, які сприймаються як споконвічні культурні цінності народу – традиції. Традиція в культурі вживається у двох основних значеннях: традиція як процес і механізм передачі від покоління до покоління встановлених зразків діяльності, поведінки, норм, ідей та ідеалів, а також культурна традиція того чи іншого регіону як сукупність належних йому форм духовної та матеріальної діяльності, поведінки, ідеалів, цінностей, ідей. Традиція одночасно є й умовою буття культури, і її втіленням. Вона належить лише людині як члену людської спільноти, яка зберігає і передає певним чином інформацію, що не входить в біологічну спадковість. Цей специфічно людський механізм – універсальний, як необхідна приналежність до культури взагалі, але в той же час в кожній етнічній культурі процес передачі цієї культури має різні форми, характеристики в залежності від змісту, образу культури, який передається. Саме культурна матеріальна спадщина, яка перевірена загальнолюдськими критеріями, освоєна, накопичена, утворює традицію. Традиції з самого початку призначалися насамперед не для безпосереднього споживання, а для акумуляції людського досвіду. Традиція формує ставлення людини до середовища лише як суспільного індивіда, як члена групи. І змістовно, і як механізм соціального наслідування та збереження пам'яті культури, традиція завжди належить етносу і є важливим засобом її самоорганізації та саморегуляції. В свою чергу, колектив підтримує традиційні норми та звичаї заради збереження своєї цілісності, єдності, свого культурного обличчя. Коли народ втрачає, забуває свої традиції, він перестає бути народом, перетворюючись просто в населення певної території.

Таким чином, система цінностей – це безцінна скарбниця людських знань, переконань, необхідна умова людської діяльності. Людство єдине в прагненні життєвої стабільності, миру, збереженні всього, створеного людським розумом.

1. Бойко С. Ціннісне ядро національної самосвідомості сучасної мови // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – 2003. – Вип. 56–57. – С. 82–83.
2. Воронцова Т. Українство у світі: базові цінності, ідентичність, самоактуалізація // Український вимір. Міжнародний збірник інформаційних, освітніх, наукових, методичних статей і матеріалів з України та діаспори. – У 3 т. – Т. I. – Чернівці, 2009. – С. 97–102.
3. Огієнко І. Українська культура. – К., 1918. – С. 239–240.
4. Шинкарук В. І. Поняття культури. Філософські аспекти / Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К., 1996. – С. 15–21.

Катерина Кобченко

Софія Щеглова: сторінки наукової біографії

Статтю присвячено аналізу життєвого та наукового шляху літературознавця Софії Щеглової, талановитої учениці проф. В. Перетца, однієї з перших жінок-науковців, які розпочали науковий шлях в університеті Св. Володимира. Особливу увагу приділено внеску С. Щеглової в українське літературознавство.

The article is devoted to the analysis of life and scientific activity of Sophia Shcheglova, a talented pupil of Prof. V. Perets and one of the first woman scientists who's scientific way began at the St. Vladimir University of Kyiv. Special attention is paid to the contribution of Shcheglova to the Ukrainian study of literature.

Ім'я та наукова біографія Софії Олексіївни Щеглової – визначного філолога-літературознавця, в науковому доробку якої українознавча проблематика посідала одне з провідних місць, та однієї з перших жінок, яка отримала диплом університету Св. Володимира й захистила в ньо-

му магістерську дисертацію, досі залишалася поза належною увагою дослідників [1; 13]. Випускниця Київських вищих жіночих курсів, талановита учениця професора В. Перетца, С. Щеглова в анналах науки залишилася до певної міри в тіні своєї колеги та близької подруги, іншої